4. Гніденко В. І., Медведєв Є. П. Окремі питання договірного регулювання надання транспортних послуг у мультимодальних перевезеннях. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2021. № 2(266). С. 63 - 70. DOI: https://doi.org/10.33216/2218-5461-2021-42-2-63-70 (дата звернення: 24.09.2026).

5. Добкіна К. Р., Радченко М. М. Механізм контролю за договірною діяльністю на транспорті: організаційно-правовий аспект. *Dictum Factum*. 2025. № 2(18). С. 175 - 182. URL : https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/448/402 (дата звернення: 24.09.2026).

Зінчук А.О., здобувач
Науковий керівник: Бондаренко Н.О.
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет,

УТВЕРДЖЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність досліджуваної проблематики визначається суттєвими змінами, що відбуваються в українському суспільстві в контексті європейської інтеграції. Важливою передумовою функціонування демократичної держави є забезпечення верховенства права, реалізація якого значною мірою залежить від рівня правової культури громадян. Навіть конституційне закріплення основних прав і свобод людини не гарантує їх повноцінного здійснення, якщо громадяни не усвідомлюють їхньої цінності, не дотримуються правових норм і не готові відстоювати власні права та законні інтереси [1, с. 4].

Правова культура є важливою соціально-духовною основою, від якої залежить ефективність реалізації правових норм у повсякденному житті суспільства. Принцип верховенства права передбачає не лише формальне дотримання законодавчих вимог, а й усвідомлення громадянами значення права, його справедливості та необхідності забезпечення рівності всіх осіб перед судом. На думку науковців, правова культура суспільства охоплює сукупність взаємопов'язаних складових, серед яких рівень правової свідомості населення, досконаліть законодавчої бази, результативність діяльності правоохоронних органів і готовність громадян брати активну участь у реалізації та захисті своїх прав [2, с. 88].

Недостатній рівень правової культури населення сприяє поширенню правового нігілізму, корупційних проявів і недовіри громадян до державних інституцій та їхньої здатності забезпечувати справедливість. Такі явища ускладнюють становлення повноцінного громадянського суспільства, заснованого на повазі до закону, відповідальності та активній участі громадян у суспільному житті.

Серед актуальних проблем українського суспільства особливе місце посідає викривлення правової свідомості, що виявляється у байдужому ставленні до порушень законодавства, а також у прагненні вирішувати спірні питання способами, які не відповідають установленим правовим нормам. Усунення цих проблем потребує послідовних і комплексних заходів у сфері правового виховання та реформування відповідних інституцій. Важливим напрямом такої діяльності є організація систематичної правової просвіти, яка має розпочинатися ще в закладах загальної середньої освіти й продовжуватися через професійний розвиток і підвищення кваліфікації державних службовців [3, с. 45]. Особливу роль у цьому процесі відіграє належне інформаційне забезпечення та прозорість діяльності інститутів судової та виконавчої влади.

Забезпечення верховенства права значною мірою залежить від рівня підготовки майбутніх юристів і професійної культури фахівців, які вже працюють у правовій сфері. За сучасних умов від правників вимагається не тільки ґрунтовне знання законодавства та вміння застосовувати його на практиці, а й дотримання високих моральних і етичних стандартів. Важливе значення мають також повага до людської гідності, орієнтація на принципи гуманізму та справедливості, які повинні бути основою професійної діяльності кожного

юриста [4, с. 102]. Становлення належного рівня правової культури в суспільстві є поступовим і тривалим процесом, успішність якого залежить від узгодженої взаємодії державних органів, громадських об'єднань та самих громадян.

Отже, правова культура українського суспільства відіграє важливу роль у забезпеченні верховенства права та утвердженні демократичних цінностей. Серед основних завдань України в цьому напрямі варто виокремити підвищення рівня правової свідомості населення, подолання зневажливого ставлення до права та створення дієвих механізмів захисту прав і свобод людини. Формування суспільства, у якому повага до закону є невід'ємною складовою громадянської позиції, створює необхідне підґрунтя для розбудови демократичної, правової держави, що послідовно дотримується європейських стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Козюбра М. І. Верховенство права: українська модель та європейський досвід. Право України. 2019. № 3. С. 11-25.

2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів : Край, 2021. 256 с.

3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2020. 656 с.

4. Максимов С. І. Правова культура як чинник європейської інтеграції України. Філософія права і загальна теорія права. 2022. № 1. С. 95-108.

Караван І.О., здобувач
Науковий керівник: Ситніченко О.М.
кандидат юридичних наук, доцент
Державний торговельно-економічний університет

РОЛЬ ПРАВНИКІВ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Швидке поширення систем штучного інтелекту (ШІ), особливо після появи у 2022 році чат-бота ChatGPT, суттєво змінило багато сфер життя. Щоб захистити користувачів і суспільство від нових загроз, правове регулювання не повинно відставати від розвитку технологій [1, с. 283]. У Європейському Союзі вже ухвалено Регламент про штучний інтелект (AI Act), який встановлює єдині правила для цієї сфери та може лягти в основу майбутнього законодавства України в межах курсу на євроінтеграцію [2]. Водночас зміст навчання у правничих школах України змінюється повільно, через що виник розрив між знаннями студентів-правників та потребами сучасної юридичної практики [3, с. 159]. Сьогодні майбутній юрист має не просто вміти користуватися програмами ШІ, а й знати, як регулювати їхню роботу, виявляти ризики незаконного застосування технологій і захищати права людини та персональні дані.

Окремі питання правового регулювання ШІ та навчання майбутніх юристів розглядалися у працях українських науковців. Так, І. І. Забокрицький зробив огляд основних положень Акта про штучний інтелект (AI Act) в ЄС, проаналізував поділ систем ШІ за рівнями ризику, коло суб'єктів регулювання, заборонені практики та штрафи за порушення [1, с. 282-286]. О. Кожухар дослідив зв'язок між регулюванням систем ШІ та захистом персональних даних, пояснив проблеми алгоритмічної непрозорості («чорної скриньки») і маніпулятивних «темних патернів» у контексті роботи над законопроєктом № 8153 [2, с. 80-85]. О. Заярний та С. Ілларіонова розкрили педагогічні, правові й технологічні особливості навчання правників на прикладі ChatGPT, проаналізували охорону авторських прав на згенеровані тексти і запропонували нові професійні компетентності для бакалаврів та магістрів права [3, с. 158-173]. Д. В. Земляний охарактеризував вплив ШІ на трудові правовідносини у юридичній сфері, практику Верховного Суду та досвід локального регулювання використання ШІ в юридичних компаніях [4, с. 13-15].